

WARTOŚĆ XXII

Wartość i znaczenie wieku dorastania

II. PROSPEKT WARTOŚCI

2.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalny

2.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Opanowanie emocji

2.3. CEL WYCHOWAWCZY

Budowanie właściwych relacji z innymi

2.4. PROPONOWANE TEMATY

- Znaczenie dojrzewania fizycznego i psychicznego człowieka.
- Znaczenie rozwoju emocjonalnego i kształtowanie się uczuć.
- Rozpoznanie swojej seksualności i ukształtowanie się płci emocjonalnej¹.
- Kultura zachowania: sposób prowadzenia rozmowy, strój, ubranie, makijaż, rodzaj dowcipu (sytuacyjny, analogiczny, pojęciowy) jako wyraz płciowości człowieka.

2.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Męskość i kobiecość naturalnie przygotowują do pełnienia określonych ról odpowiadających danej płci.
- Rozwój fizyczny i psychiczny człowieka świadczy o jego naturalnym powołaniu do relacji międzyosobowych.
- Płeć jest darem i wartością kształtującą osobowość.
- Sensem jednej płci jest ukierunkowanie na płć przeciwną.

Zasady

- Szanuję swoją seksualność, płć; staram się zrozumieć płć odmienną.
- Moje dojrzewanie seksualno-emocjonalne traktuję jako drogę do osiągnięcia wieku dojrzałego.

¹ A. Capella, *Corso di anatomia e fisiologia della riproduzione umana*, Istituto Giovanni Paolo II per Studi su Matrimonio e Famiglia, Roma 2001, p. 22.

- Mam świadomość, że seksualność i reakcje emocjonalne, które pojawiają się wraz z dojrzewaniem, powinny służyć mojemu samowychowaniu².
- Otaczam się ludźmi, którzy właściwie i odpowiedzialnie traktują własną seksualność.

2.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Seksualność przynależy do natury człowieka i jest jego wartością.
- Dziecko ma określoną płęć: biologiczną (chromosomową i gonadyczną, hormonalną) i osobową (ukształtowaną przez wychowanie), które stanowią o indywidualności człowieka³.
- Do określonej płci przynależy odpowiednie zachowanie, wyrażanie emocji i uczuć oraz relacja z innymi.

Zasady

- Akceptuję płęć mojego dziecka, znam trudności i problemy, jakie pojawiają się w okresie dojrzewania fizycznego i psychicznego.
- Swoim postępowaniem i zachowaniem pokazuję właściwe role osobowe i społeczne danej płci.
- Pilnie obserwuję rozwój psychoseksualny mojego dziecka, rozmawiam z nim na tematy dotyczące seksualności natury ludzkiej, pomagam mu przezwyciężyć powstające trudności, emocjonalne napięcia⁴.
- Moja relacja osobowo-seksualna w małżeństwie i rodzinie pomaga dziecku (dzieciom) zrozumieć piękno, znaczenie i godność określonej płci⁵.

² „Wpisane w ludzką naturę popędy, których człowiek nie jest jednak biernym wykonawcą, mają charakter służebny w świadomym działaniu ludzkim. Wynika stąd konieczność bardzo wczesnego «uczłowieczania» popędów poprzez wychowanie”. *Człowiek – osoba – płęć*, dz. cyt., s. 125.

³ „Akceptacja płci dziecka przez rodziców ma duże znaczenie dla jego rozwoju psychicznego i dla szybkiego rozpoznania własnej płci”. Tamże, s. 126.

⁴ „Na rodzinach spoczywa też szczególna odpowiedzialność w sferze wychowania seksualnego. Istotne znaczenie dla harmonijnego wzrastania ma fakt, by dzieci stopniowo i w sposób uporządkowany poznawały sens płciowości oraz uczyły się doceniać ludzkie i moralne wartości z nią związane. Ze względu na powiązania zachodzące pomiędzy wymiarem płciowym osoby a jej wartościami etycznymi, wychowanie ma doprowadzić do znajomości zasad moralnych i uznania ich za konieczną i cenną gwarancję odpowiedzialnego wzrostu osobowego w dziedzinie płciowości ludzkiej. Rodzice są zobowiązani do zweryfikowania sposobów realizacji wychowania seksualnego w instytucjach wychowawczych w celu sprawdzenia, czy tak ważny i delikatny temat podejmowany jest we właściwy sposób”. KNSK 243.

⁵ „Dziecko tworzy sobie pojęcie miłości, małżeństwa, rodziny, męskości – ojcostwa oraz kobiecości – macierzyństwa w oparciu o więź miłości między ojcem i matką. Uczestnicząc w miłości małżeńskiej swoich rodziców, która ma również wymiar seksualny, spontanicznie odkrywa, że istotą seksualności jest wyrażanie wzajemnej miłości, z której rodzi się nowe życie. Osobiste odczucie dziecka, że jego życie to owoc miłości ojca i matki, jest najważniejszą informacją w całym wychowaniu seksualnym”. J. Augustyn, *Wychowanie seksualne w rodzinie i w szkole*, Kraków 1999, s. 28.

2.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Każdy człowiek, dziecko, wychowanek ma określoną płęć; zgodnie z nią reaguje, postępuje i przeżywa swoją osobowość.
- Seksualność człowieka jest jego wartością.
- Płęć biologiczną dziedziczymy, a płęć osobową zdobywamy przez samowychowanie i wychowanie.
- Koedukacyjny charakter szkoły służy do ukazania wartości, piękna i daru, jakim jest płęć⁶.

Zasady

- Moim zachowaniem i relacjami interpersonalnymi ukazuję innym nauczycielom i uczniom, co znaczy postępować zgodnie ze swoją płcią.
- Poprzez ukazanie różnic pomiędzy kobiecością i męskością, uczę młodzież wzajemnego szacunku dla płci przeciwnej.
- Uczę, że wiek dojrzewania nie musi być okresem buntu, ale czasem świadomego i twórczego formowania osobowości.

2.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy warsztaty w grupach niekoedukacyjnych. Chłopcy mają za zadanie określić, co z ich punktu widzenia świadczy o wyjątkowości kobiet, jakie cechy budzą ich szacunek; dziewczęta – analogicznie. Na koniec grupy przedstawiają efekty swoich przemyśleń i wymieniają się spostrzeżeniami.

2.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Następuje korelatywny rozwój biologiczny, emocjonalny i osobowy dorastającego i dojrzewającego człowieka. Młodzież fascynuje się własną płcią i zarazem akceptuje ją jako formę dialogu z innymi ludźmi. Płęć i jej ekspresja nie przybierają tylko podstawowego zachowania seksualnego, biologicznego. Rodzice i wychowawcy pomagają młodemu człowiekowi przeżywać i rozumieć swoją płciowość, rozwiązywać problemy i powstające napięcia w relacjach międzyludzkich.

⁶ „Niech nauczyciele współpracują przede wszystkim z rodzicami i niech razem z nimi uwzględniają w całym procesie wychowawczym różnicę płci i wyznaczoną przez Bożą Opatrzność każdej płci właściwą rolę w rodzinie i w społeczeństwie”. DWCH 8.

2.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko braku akceptacji własnej płci. Młodzież często w sposób nieudolny, samotnie pokonuje trudności związane z dojrzewaniem fizycznym i psychicznym. Brakuje jej motywacji do pracy nad silną wolą, kieruje się wyłącznie emocjami⁷. Młodzież nie rozumie ról płci we własnej rodzinie, odrzuca seksualność jako formę dialogu z innymi. Występuje również zagrożenie brutalizacji zachowań wobec odmiennej płci. Sprowadza swoją płciowość do przeżyć wyłącznie seksualnych (przedwczesna inicjacja seksualna, masturbacja⁸, korzystanie z pornografii⁹). Rodzice i wychowawcy często nie dostrzegają problemów dojrzewającego człowieka. Nie potrafią rozmawiać, dyskutować i ukazywać właściwych form ekspresji płciowości ludzkiej.

⁷ „Musicie pomyśleć nad ułożeniem programu waszego życia. Dotyczy to nie tylko nauki, nie tylko zdobycia zawodu, ale przede wszystkim wewnętrznej postawy, która ma was ukształtować na ludzi, którzy wiedzą, czego chcą w swoim życiu. Bo tylko człowiek z charakterem, człowiek wierzący, może stanowić o przyszłości Ojczyzny, Kościoła i całej wspólnoty, całego społeczeństwa”. J. Glemp, *Prymas Polski do...*, dz. cyt., s. 141.

⁸ „Masturbacja stanowi poważny nieporządek pod względem moralnym i jako taka jest czynem wewnętrznie złym”. M. Leśniak, *Masturbacja*, w: *Encyklopedia bioetyki...*, dz. cyt., s. 274.

⁹ „Pornografia koncentruje uwagę na ściśle fizycznych doznaniach seksualnych, bez miłości (...), bez związku osobowego, bez intymności, prezentując zimne i instrumentalne traktowanie ciała ludzkiego, pozbawione wrażliwości, a nierzadko nawet litości”. S. Luft, *Pornografia*, w: *Encyklopedia bioetyki. Personalizm chrześcijański. Głos Kościoła*, Radom 2005, s. 363.